WARIES MISDAADREEKS · N° 123

Keistad in Amersfoort

De zaak van de holle kei

Een speurtocht door de echte binnenstad

voor speurders vanaf 10 jaar

Uitgeverij Waries

Inhoud

Voor je begint

Zo werkt dit speurboek 4

De route 6

Wie is wie 7

De zaak

Stop 1. De Koppelpoort 8

Stop 2. De Havik en de Muurhuizen 18

Stop 3. De Onze Lieve Vrouwetoren 31

Stop 4. De Kei 43

Nu jij

Aan de lezer 53

Werkbladen 54

Antwoordformulier 56

Extra: de woordzoeker 58

Hints (op hun kop) 59

Verzegeld

De oplossing 63

Oplossingen van de puzzels 68

Nawoord 69

Zo werkt dit speurboek

Dit is geen gewoon leesboek. Het is een **speurboek**: een dossier vol aantekeningen, briefjes, kassabonnen, een logboek, een kaart en geheime codes. Alles wat je nodig hebt om de zaak op te lossen staat erin. Maar niemand vertelt je het antwoord. Dat moet je zelf doen.

Het verhaal gaat zo. Femke Hoogland is stadsgids in Amersfoort. Op een vrijdagochtend in september vindt ze een nepkei die in het water drijft. Binnenin zit een zilveren munt en een briefje in geheimschrift. Iemand smokkelt munten de stad in. Samen met haar neef Sem gaat Femke op zoek, en jij gaat mee.

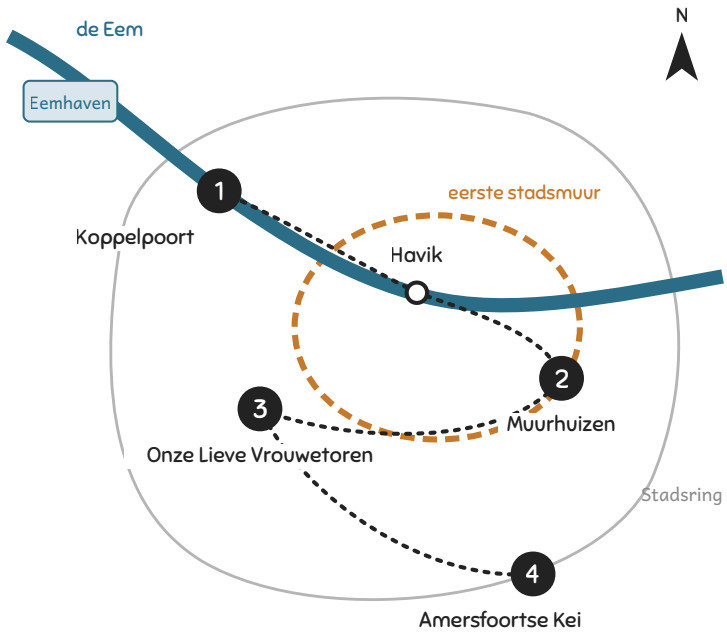
Wat heb je nodig?

- een potlood en een gum (de puzzels schrijf je in het boek);
- eventueel een kladblaadje voor de codes;
- goede schoenen als je echt door Amersfoort gaat lopen.

Op pad of thuis

Je kunt dit boek op twee manieren spelen. **Op pad**: je loopt de route door de echte binnenstad, van de Koppelpoort naar de Amersfoortse Kei. Bij elke stop staat een oranje kader **TER PLEKKE** met een kijkopdracht. **Thuis**: je leest alles op de bank of aan de keukentafel. In elk oranje kader staat dan wat je thuis kunt doen. Alle puzzels zijn thuis precies even goed op te lossen.

De route

Schets, niet op schaal. Gestippeld: de looproute. Oker: lijn van de eerste stadsmuur.

Stop 1. De Koppelpoort. Begin aan de binnenkant van de poort, aan het Grote Spui. Hier vindt Femke de holle kei.

Stop 2. De Havik en de Muurhuizen. Loop langs het water terug de stad in, naar de Havik. Van daar is het een paar honderd meter naar de Muurhuizen. Volg de straatnaambordjes.

Stop 3. De Onze Lieve Vrouwetoren. Via de Langestraat en de Krankeledenstraat kom je op het Lieve Vrouwekerkhof, aan de voet van de toren.

Stop 4. De Kei. De Amersfoortse Kei ligt op de hoek van de Stadsring en de Arnhemsestraat. Zoek de weg op een stadsplattegrond of op je telefoon.

Wie is wie

Femke Hoogland	41 jaar, stadsgids. Leidt al twaalf jaar wandelingen door de binnenstad. Houdt alles bij in haar notitieboek.
Sem Hoogland	11 jaar, neef van Femke. Logeert een week bij haar. Houdt een eigen speurblad bij.
Gerrit-Jan Snel	66 jaar, voorzitter van de Muntenkring Eemland. Weet alles van oude munten.
Lotte van Dijk	27 jaar, heeft een sloepverhuur in de Eemhaven: Reiger Sloepen.
Bram Wolters	58 jaar, eigenaar van curiosawinkel 't Keitje in de Muurhuizen.
Mila Ferreira	33 jaar, beeldmaker. Heeft een atelier in de Muurhuizen.
Joost Hamers	47 jaar, eigenaar van het bed and breakfast Het Keienhof in de Muurhuizen.
E. Meyster	???

Een woordje vooraf

Smokkelen betekent: spullen stiekem een land of stad in brengen, zonder dat het mag. In dit verhaal gaat het om oude zilveren munten. Niemand raakt gewond, niemand gaat dood. Het enige wat er gebeurt: iemand probeert slimmer te zijn dan de rest van Amersfoort. Ben jij nog slimmer?

1

De Koppelpoort

Vrijdag 18 september 2026

NOTITIEBOEK FEMKE · VRIJDAG 18 SEPTEMBER · 07:40

Vroeg op pad. Om half één loop ik met een schoolklas, en ik wil de route nog even checken. Sem slaapt nog; ik heb een briefje op de keukentafel gelegd.

Het is stil bij de Koppelpoort. Mist boven het water, een reiger op de kademuur. Ik sta aan de binnenkant van de poort, aan het Grote Spui, en zie iets grijs tegen de kade dobberen. Een steen? Stenen drijven niet.

Ik ga op mijn buik op de kade liggen en vis het ding eruit met de paraplu die ik altijd bij me heb voor de groepen. Het is een kei. Of eigenlijk: het lijkt een kei. Hij is licht. Hol! Grijs geverfd plastic, een soort polyester, iets groter dan een voetbal en bobbelig.

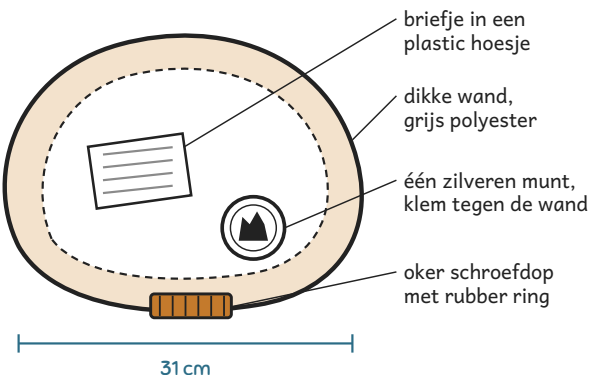
Onderaan zit een okergele schroefdop. Ik draai hem eraf. Binnenin rammelt iets. Een munt, zilver, met een leeuw erop. Hij zit klem tussen de wand en een plastic hoesje. In dat hoesje zit een opgevouwen briefje. Ik vouw het open. Letters. Maar geen woorden. Onzin. Of... een code?

Ik maak foto's van alles. Dan kijk ik om me heen. Wie verliest er nou een holle kei met een zilveren munt erin?

07:50. Bij de Havik, een eindje terug de stad in, staat een man over de kaderand te kijken. Ik ken hem: Gerrit-Jan Snel, de muntenman. Hij loopt weleens mee met mijn wandelingen en verbetert me dan als ik een jaartal noem. Hij tuurt in het water alsof hij iets kwijt is. Zijn bakfiets, die met de groene huif waarin hij altijd zijn kleinkinderen vervoert, staat tegen de brugleuning. Als hij mij ziet, stapt hij op en fietst weg. Zonder te groeten. Dat doet hij anders nooit.

08:05. Thuis. Sem is wakker. Hij houdt de kei boven zijn hoofd als een bokaal. "Tante Femke, dit is een smokkelkei," zegt hij. Ik zeg dat hij te veel films kijkt. Maar eerlijk gezegd denk ik hetzelfde.

De holle kei

Tekening van Sem, vrijdag 18 september. Maten nagemeten met het rolmaatje van Femke.

SEMS SPEURBLAD

- Kei: 31 cm lang. Weegt veel minder dan een echte steen: de weegschaal in de badkamer zegt 2,4 kilo.
- Wand heel dik. Zwaar plastic. Geen gleuf of gat, alleen die dop.
- Dop is oker. Draait heel soepel. Met een rubber ringetje erin zodat er geen water in komt.
- Munt: 4 cm. Leeuw erop. Tante Femke zegt: zeventiende eeuw. Ik zeg: zilver dus duur.
- Briefje: plastic hoesje, droog gebleven. Code!!!
- Waarom drijft hij? Omdat hij hol is en dicht. Lucht drijft. (Net als een strandbal.)

Femke maakt foto's van de munt, van voren en van achteren. "Die laat ik zo meteen aan Gerrit-Jan zien," zegt ze. "Daarna gaat alles naar de politie. Zo'n munt is niet van ons."

Het briefje

Zo ziet het briefje eruit. Het is met een zwarte stift geschreven, in hoofdletters. Aan de buitenkant van het hoesje staat met dezelfde stift een regel die wél leesbaar is.

BRIEFJE UIT DE HOLLE KEI · BUITENKANT

SLEUTEL: ZOVEEL POORTEN ZITTEN ER IN DE KOPPELPOORT.

BINNENKANT

DGUVG MQRGT. FG MGK KU DKPPGP.
JQG LG DGVCCNV? XQNI JGV MTKLV
DKL FG OWWTJWKBGP. G.O.

PUZZEL 1 · DE SCHUIFCODE

De smokkelaar heeft elke letter een paar plaatsen **opgeschoven** in het alfabet. Hoeveel plaatsen? Dat staat in de sleutel. Lees eerst het kader *Wist je dat* op de volgende bladzijde, of kijk goed naar de poort als je er staat.

Vul in de strook hieronder in welke letter in de code bij elke gewone letter hoort. Daarna kun je het briefje terugvertalen: zoek de codeletter op in de onderste rij en kijk wat erboven staat.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

Bovenste rij: het gewone alfabet. Onderste rij: vul zelf in hoe het in de code wordt.

Het briefje in gewone taal:

De Koppelpoort

Wist je dat...

De Koppelpoort is ongeveer zeshonderd jaar oud: hij werd rond 1425 gebouwd, als deel van de tweede stadsmuur van Amersfoort. Het bijzondere: het is een **landpoort en een waterpoort in één**. Over de poort liep de weg de stad in, en onder de poort door stroomt de Eem. Er zijn er in Nederland niet meer zoals deze.

Waarom moest het water door een poort? Omdat schippers ook gewoon de stad in konden varen. Wie 's nachts de stad binnen wilde, kwam er niet in: de waterpoort kon dicht. Binnen in de poort zit nog een groot houten tredrad, een soort hamsterrad voor mensen. Door erin te lopen konden de mannen van toen zware dingen omhoog takelen.

En de naam? Daar zijn verschillende verhalen over. Eén ervan: de poort *koppelt* twee poorten aan elkaar.